

مصاحبه با
حجة الاسلام والمسلمین
محمد علی تسخیری

حوزه: با تکیه بر سبک از حضرت عالی که مصاحبه با
مجله ما را پذیرفته‌اید لطفاً شرحی کوتاه از زندگی
پیشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
تحصیلی و علمی خود را بیان بفرمایید.

استاد: در سال ۱۳۲۳، در نجف اشرف متولد شدم. تا سال ۱۳۴۴ تحصیلات
دانشگاهی را دنبال کردم و در رشته زبان عربی و علوم اسلامی، با رتبه ممتاز،
لیسانس گرفتم. نزد دانشگاهیم را زیر نظر دکتر عبدالرزاق محی الدین، درباره
«استحسان مقایسه ای» نوشتم. پیش از ورود به دانشگاه، دروس حوزوی را نیز آغاز
کردم. سطح را در نجف به اتمام رساندم.

در حوزه نجف، از محضر آیات عظام: مرحوم حکیم، حاج شیخ مجتبی لنکرانی،
حاج شیخ صدریاد کوبه‌ای، خویی و شهید صدر بهره بردم. در حوزه قم، در نزد

حضرات آیات: گلیایگانی، میرزاهاشم آملی و وحید خراسانی تلمذ کرده‌ام. تاکنون، در دانشگاه‌های گوناگونی تدریس کرده‌ام و بر حدود بیست ترفیق لیسانس نظارت داشته‌ام.

در حوزه علمیه نیز، موضوعاتی از قبیل: منطق، فلسفه، اقتصاد و ادبیات را تدریس کرده‌ام.

در زمینه مسائل اسلامی، کتب و مقالاتی نوشته‌ام که برخی از آنها به زبانهای خارجی ترجمه شده است.

علاوه بر سفرهای تبلیغی که از گذشته داشته‌ام، از سال ۱۳۶۱ معاونت روابط بین الملل سازمان تبلیغات اسلامی را برعهده دارم که در همین راستا در کنفرانسهای متعددی از طرف جمهوری اسلامی ایران شرکت کرده‌ام. اخیراً هم به سمت معاونت روابط بین الملل دفتر مقام معظم رهبری انقلاب منصوب شده‌ام.

بهترین کاری که انتظار دارم، سبب تقرب الی الله گردد، تفسیر مشترکی است که با جناب آقای نعمانی، با توصیه مرحوم شهید محمدباقر صدر، به آن پرداخته‌ام.

حوزه: درباره نقش تبلیغات و اهمیت آن، بویژه در دوران معاصر، توضیح دهید.

استاد: امروز، کسی در اهمیت و نقش تبلیغات، تردیدی ندارد، ولی برای درک اهمیت موضوع و گستردگی آن، موارد زیر را باید به خاطر داشته باشیم:

۱. هر اندیشه و ایده‌ای، تنها از طریق تبلیغات است که به ذهن دیگران انتقال می‌یابد؛ بنابراین، تبلیغات ابزار انتقال تمدن‌ها و اندیشه‌هاست.

۲. تبلیغات، علاوه بر انتقال اصل هر ایده‌ای، از جهت زودن هر گونه ابهام و نیز رسوخ اندیشه در جانها و نمایاندن آن، به مثابه حقیقتی نزد دیگران، عمل می‌کند.

۳. نیروهای اهریمنی، امروزه، غولهای تبلیغاتی، چون: رادیو، تلویزیون، مطبوعات، خبرگزاریهای بین المللی و... را در اختیار دارند و روزانه، بیش از چهل میلیون کلمه منتشر می‌کنند که جملگی در جهت اهداف شوم استکباری و مسموم ساختن فضای

تَنَفُّسی جهانیان است. و این چیزی است که رویارویی جهانی مسلمانان را به شکلی مناسب، با این یورش می طلبد.

۴. عناصر منحرف و نقطهٔ مقابل اسلام ناب محمدی، به گونه‌های مختلفی، چون: وهابیت، بهائیت، قادیانیه و... تلاش می‌کنند، تا حقیقت را مخدوش و واژگونه جلوه نمایند؛ از این روی رسانه‌های اسلامی و اصیل بایستی به طور گسترده با آنها به مقابله برخیزند.

وقتی که به همهٔ این مسائل و ابعاد وسیع آن توجه کنیم، به اهمیت عظیم تبلیغات اسلامی در دوران کنونی پی خواهیم برد.

حوزه: با توجه به پیشرفت وسائل تبلیغ و شیوه‌های گوناگون آن، آیا روش سنتی حوزه را در ابلاغ معارف و ارزشهای والای اسلامی به نسل امروز کافی می‌دانید؟ لطفاً کاستیها و نواقص آن را بیان فرمایید.

استاد: روش کنونی حوزه‌های علمیه، در امر تبلیغات، برای قشر معین و محیط خاصی دارای نکات مثبت و شاید بگوییم: برای این چنین محیطهایی ضروری است؛ ولی اگر به جهانی بودن اسلام، بیندیشیم و بخواهیم انقلاب اسلامی را در گسترهٔ وسیعی مطرح کنیم، این گونه تبلیغات، چه از حیث شکل و چه از حیث محتوا، بسیار ضعیف و محدود است. جهان اسلام انتظاراتی دارد که باید برآورده بشود. توده‌های مردم، در سرتاسر جهان باید تغذیه فکری بشوند. دشمنان انقلاب اسلامی کینه‌توزانه در تلاشند باید با آنان به طور جدی مقابله بشود و... با این همه مسئولیت روش تبلیغاتی و ابزاری که ما در دست داریم، بی اندازه نارساست. حوزه‌های علمیه، هنوز نمی‌تواند و قادر نیست، تنها جهان تشیع را تغذیه فکری بکند، جهان اسلام، با این گسترهٔ وسیع جای خود دارد.

هنوز، مناطقی وجود دارد که ملیونها تن از پیروان اهل البیت «ع» در آن ساکنند ولی،

حتی، یک مبلغ هم ندارند!

افزون بر این، مبلغین موجود نیز، به گونه مساوی و متناسب با مناطق تقسیم نشده‌اند. در یک منطقه، گاهی تراکم پیش می‌آید. در صورتی که در همان زمان مناطق وسیعی از داشتن مبلغ محروم هستند.

روشهای تبلیغی نیز، غیرعلمی است. برنامه‌های تبلیغی هماهنگ و تنظیم شده کوتاه‌مدت و بلندمدت نداریم.

معتقدم که ما از نیروی تبلیغی بزرگی برخورداریم، ولی بخش اعظم آن، بدون استفاده مانده است.

اولاً، از قدرت علمی بسیار نیرومند برخورداریم.

ثانیاً، آیین و مکتبی واقعگرا و جهانی داریم که می‌تواند توده‌های انقلابی را به حرکت درآورد و دگرگون سازد. در عین حال، چون با فطرت توده‌ها هماهنگی دارد، می‌تواند مفاهیم و ارزشهای انسانی را به بهترین شکل مطرح سازد.

ثالثاً، از توان مادی و امکانات فراوان نیز بهره‌مندیم.

رابعاً، در سطح جهان و در هر جا، طرفدارانی داریم که قلبشان همراه انقلاب اسلامی می‌تپد و در جهت تحقق هدفهای عظیم آن تلاش و کوشش پی‌گیر دارند. علاوه بر همه اینها، اعتقاد راسخ داریم که تأییدات خداوندی را پشت سر خود داریم.

«هوالذی ایدک بنصره وبالْمؤمنین».

ولی با تمامی اینها، درشگفتی که چرا از این همه امکانات و این همه عناصر سازنده و برگزیده استفاده نمی‌کنیم؟

معلوم نیست چرا هنوز برخی از ما، در حوزه، در سطح یک روستا و محله می‌اندیشیم و نمی‌خواهیم جهانی، فکر کنیم؟

چرا بعضی خود را درگیر مسائل پیش‌پا افتاده و القاب و عناوین بی‌محتوا کرده‌اند و جالب این‌که تصور می‌کنند که با این اعمال به مذهب اهل بیت (ع) و پیروان ایشان خدمت می‌کنند؟ حال آن که مناطق وسیعی از جاهایی که پیروان اهل بیت (ع)

حضور دارند، بر اثر یورش مزدوران استکبار، رو به تباهی و فروپاشی است؟

و چرا برخی از کتابها، فقط برای نیاز حوزه علمیه چاپ می‌شوند، در حالی که

درخواست‌هایی برای آنها از سوی مراکز جهانی و کتابخانه‌های بزرگ وجود دارد و جهانیان تشنه‌ی دریافتشان هستند؟ به عنوان مثال: کتاب «الخلاف» شیخ طوسی «ره» را مطرح می‌کنم. این کتاب پر بار و بسیار جالب را ما چند بار چاپ کرده‌ایم؟

من علمایی از مذاهب مختلف اسلامی را دیده‌ام و برخورد داشته‌ام که در مجمع فقه اسلامی در بدر به دنبال این کتاب می‌گشتند، سراغش را می‌گرفتند و می‌پرسیدند که آیا می‌شود آن را بدست آورد؟

حوزه: نهادهای تبلیغی که رسالت ارشاد و تبیین

اندیشه دینی را عهده دارند، به نظر حضرت عالی چه

اقداماتی باید در جهت بهبود وضع تبلیغ و تربیت مبلغان

انجام دهند؟

استاد: به نظر من نهادهای تبلیغی ما، باید گامهای زیر را بردارند:

۱. مناطق تبلیغی را از نظر علمی و تبلیغی در سطح همه جهان، مشخص سازند و جاهای خالی را، هم در شکل و هم در محتوا، اعم از کمی و کیفی، کشف کنند.
۲. نیروهای فراوان و موجود تبلیغاتی را شناسایی کنند و با برنامه‌هایی منظم و حساب شده دیگر نیروهای مورد نیاز را تربیت کنند.
۳. برنامه تبلیغی دقیق، همه جانبه و مرحله‌ای را تنظیم کنند که طی آن، از یک سو جاهای خالی را با نیروهای موجود پر کنند؛ و از سوی دیگر، مرکزیتی بین المللی برای تغذیه علمی و اطلاعاتی لازم و نیز راهنمایی و توجیه هماهنگ و واقعی مبلغان، فراهم آورند.
۴. فعالیت دستگاههای تبلیغاتی هماهنگ شود و میان این دستگاهها نیز هماهنگی ایجاد شود و بر توان و کارآیی انسانی، مالی و تکنیکی آنها افزوده گردد و از کارهای تکرار یا متناقض، پرهیز شود.

در اینجا یادآور می‌شویم که: تأمین منابع مالی لازم، جداً ضروری است و من از

طریق این مجله، اعلام می کنم که در این راه، پول کافی هزینه نمی کنیم.

حوزه: مبلغ اسلامی باید از چه شرایط و ویژگی‌هایی برخوردار باشد و بویژه در این زمان، به چه ابزاری باید مسلح شود؟

استاد: ویژگی‌های یک مبلغ موفق را می توان از قرآن کریم و سنت، برداشت کرد. یک مبلغ، نخست، باید موضوع مورد تبلیغ را خوب درک کرده باشد، باید از نظر رفتار و کردار تجسم عینی آن صفاتی گردد که یک دعوتگر اسلامی باید داشته باشد؛ یعنی، جز خدا، از کسی نهراسد، تقوا و شکیبایی را پیشه کند، نسبت به حقانیت و پیروزی تبلیغاتش مطمئن باشد، یأس به خود راه ندهد، همواره بر خدا توکل کند، جهانی بیندیشد، توجه و اهتمام فراوانی به مسائل مسلمانان نشان بدهد، از اوضاع جهان (دوست و دشمن) درک درستی داشته باشد، نقاط ضعف و قوت را بشناسد و به دنبال راه‌های اسلامی برای مشکلات و باز کردن گره‌های کور برود، باتوده‌های مردم حشرونشر داشته باشد و درد و رنج آنان را احساس کند، با شیوه‌های قرآنی تبلیغ آشنا باشد و هر چیز را بجا مطرح کند.

برای مبلغ گاهی شرایطی پیش می آید که لازم است در وهله اول، با پراکنده کردن طرف مقابل، جو داد و فریاد و آشوب و تشنج را از میان ببرد و سپس، همچنانکه از آیه شریفه استفاده می شود، اقدام به استدلال نماید:

«قل انما اعظکم بواحدة ان تقوموا لله مثنی و فرادی و تفکروا ما بصاحبکم من

حجۃ.»

چرا که جو پر آشوب و هیاهو و اتهام به دیوانگی، با استدلال میانه‌ای ندارد. اگر پراکنده شوند یکی یکی و دوتا دوتا، خواهند توانست بیاندیشند و دریابند که اتهام و دیوانگی و جنون به پیامبر اکرم «ص» نامعقول و ناوارد است.

گاه نیز حالات و شرایطی برای مبلغ مطرح می شود که ضروری است، تاریخ را بازگو کند و یا مثالهایی را به کار بگیرد.

چه بسا، شرایطی پیش بیاید که مبلغ برای رسیدن به اهدافش، فداکاری و ایثار کند. طبیعی است که از ویژگیهای مبلغ، تکلم به زبان قومی است که مأموریت تبلیغ در میان آنان دارد. هر چه واسطه بین مبلغ و مخاطبینش کمتر باشد، به اهدافش، سریعتر نایل می شود.

حوزه: برای گسترش اسلام ناب محمدی، بویژه در کشورهای اسلامی، حوزه های علمیه چه اfdامانی باید انجام دهند و در چه زمینه هایی باید فعالیت و تحقیق کنند؟

استاد: برای تحقق بخشیدن به این امر مهم، لازم است موارد علمی متناسب با نیازهای جهان اسلام و نیز عناصر علمی و تبلیغی که آن را به جهان انتقال دهند فراهم گردد. برای انجام این امر پیشنهاد می شود گامهای زیر برداشته شود:

۱. ایجاد مرکزیت اداری لازم برای حوزه ها.
۲. تشکیل مراکز مطالعات و پژوهشهای علمی که هر مرکز به یکی از جنبه های زندگی پردازد و عناصر علمی آنها را فراهم کند.
۳. ایجاد مؤسسه تبلیغی مورد اشاره در پاسخهای قبلی. *از مطالعات فرهنگی*

گستره های علمی که پیشنهاد می شود روی آنها کار شود بسیارند که از جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

گستره اقتصادی، به منظور کشف مکتب اقتصادی اسلام و راه حل های اقتصادی- اسلامی برای مشکلات موجود.

گستره تاریخی، به منظور ارائه چشم انداز درستی از تاریخ تمدن اسلام، به دور از غرض ورزی ها و پیش داوری ها و حب و بغض های نفسانی.

گستره اجتماعی، به منظور نمایاندن دیدگاه های اسلام، نسبت به جامعه ایده آل و نحوه ایجاد آن و نیز روابط و پیوندهایی که باید میان عناصر سازنده اش وجود داشته باشد.

گستره فکری، که به تعبیر رهبر فقید انقلاب در نامه خود به آیه الله جنتی: «نقاط گنگ فکری را شامل شود و راه بیرون رفتن از آنها را کشف کند.» از جمله این نقاط، مسأله التقاطی است که در اینجا و آنجا جهان اسلام وجود دارد و امت از آن رنج می برد و مسأله جدایی دین از سیاست و حکومت و نحوه مبارزه با این اندیشه. گستره اخلاقی، که در جهت فراهم آوردن مطالعات و بررسی های عینی لازم از وضع امت و نحوه اصلاح آن از طریق سیستم امر به معروف و نهی از منکر، عمل کند. گستره روشهای آموزشی، به منظور تکامل بخشیدن به شیوه های تدریس حوزوی و روش اداره و نحوه تحصیل مدارج علمی در حوزه.

حوزه: در پایان اگر رهنمودی برای حوزه و دست اندرکاران تبلیغ دارید بیان دارید.

استاد: من کمتر از آنم که رهنمودی برای حوزه علمیه داشته باشم و تنها به آنچه عرض کردم بسنده می کنم.

والله تعالی هوالموفق للصواب

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

